

Directa

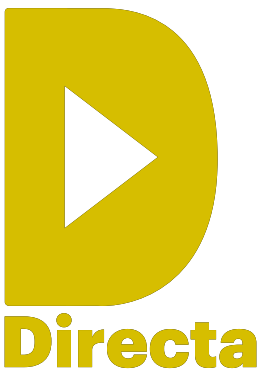
periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 497 de l'1/4 al 14/4 de 2020 2,5 €

L'hora del rescat social

Monogràfic sobre les respostes a la crisi del coronavirus

periodisme cooperatiu
per la transformació social

EDITA
La Directa, SCCL
Riera d'Escuder, 38, nau 1, planta 1
08028 Barcelona
Tel.: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no racista, no sexista i no androcèntric. La DIRECTA no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

QUI SOM?

A fons

Jesús Rodríguez

Miralls

Gemma Garcia | miralls@directa.cat

Cruïlla

Laia Mas i Guille Larios | cruïlla@directa.cat

Impressions

Laia Alsina, Ekaitz Garate i Albert Alexandre | impressions@directa.cat

Roda el món

Oriol Andrés i Joan Mas | internacional@directa.cat

Expressions

Clara Macau i Elena G. Ruiz | expressions@directa.cat

La indirecta

Àlex Romaguera i Mariana Cantero

L'espina

Carlos Villafranca | espina@directa.cat

Fotografia

Víctor Serri | fotografia@directa.cat

Il·lustració

Roser Pineda i Esther Aguilà | il·lustracio@directa.cat

Correcció

Èlia Olivan | correccio@directa.cat

Edició

Gemma Garcia Fàbrega i Eloi Latorre | edicio@directa.cat

Disseny gràfic i compaginació

Pau Fabregat | disseny@directa.cat

Projecte gràfic

Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat

Coordinació web

Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente

Coordinació País Valencià

Ester Fayos | paisvalencia@directa.cat

Audiovisuals

Sònia Calvó i Marta Pérez | audiovisuels@directa.cat

Administració i subscripcions

Ester Mora | administracio@directa.cat

Difusió

Estel·la Marcos | directa@directa.cat

Publicitat i distribució

Paula Rodríguez | publicitat@directa.cat

Gestió web

Talaios Koop.

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL-LABORADORS:

Osona ('El Setembre'), Lluçanès ('La Rella'), Maresme, el Camp, Terres de Ponent, Castelló, València, les Illes i Catalunya Nord. El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahòtsa, Soberania Alimentaria i AralInfo

CONTACTES:

General directa@directa.cat

Redacció Barcelona redaccio@directa.cat

Redacció València paisvalencia@directa.cat

Subscripcions subscripcions@directa.cat

Distribució distribucio@directa.cat

PORTADA: MARIA FARRÉ

FE D'ERRADES: El número 496 va ser corregit per Aisha Seck

La DIRECTA enguany ha rebut dues subvencions de la Generalitat de Catalunya, que representen un 5% del seu pressupost. Per això hem de posar el seu logotip

**Generalitat
de Catalunya**

BALCONS Q

| BRU AGUILÓ

SUMARI

4-7

Receptes per evitar una pandèmia social

Un reportatge de Sònia Calvó, Meritxell Rigol i Marc Solanes. Infografia de Gaizka Pagonabarraga.

8-9

Veus de reconstrucció

Recollim vuit veus que, des de diversos àmbits, miren cap a un futur que posi la vida al centre.

10-11

Aire al medi ambient

Reflexionem sobre el model econòmic i productiu en clau de justícia social. Per Adrián Crespo.

12-13

Entrevista a Santiago López Petit

Preguntes de Giuseppe Ponzio i Ester Fayos, i fotografia d'Álvaro Minguito.

14-15

Els virus silencisats

Text de Berta Camprubí i Eloi Latorre i infografia d'Andreu Blanch i Pau Fabregat.

Comunitat Directacoop

Plantem el paper

Redacció Directa | @La_Directa

Benvolguda subscriptora, de moment, aquest dossier no el podràs tocar ni olorar. L'hauràs de llegir en una pantalla d'ordinador o del mòbil. Aquesta edició quinzenal serà de consulta exclusiva per a vosaltres al web de la DIRECTA des d'avui i durant una setmana, quan s'obrirà a tothom.

Hem decidit aferrar-nos encara més a la idea que el periodisme amb perspectiva crítica i voluntat transformadora és més necessari que mai. Amb això per bandera, i el suport de tota la gent que llegeix i fa possible la DIRECTA, decidim seguir endavant amb el paper. Enmig de la voràgine d'inputs informatius inconnexos –en alguns casos alarmistes– sobre el coronavirus i les seves afectacions, d'un relat institucional amb tints bel·licistes, d'un entorn repressiu i del despertar d'alguns comportaments intolerants i acusadors, decidim plantar aquesta edició de paper i preguntar-nos per l'escenari que quedarà després de l'actual emergència sanitària i, sobretot, com reconstruir-lo posant la vida al centre. L'edició 497 de la DIRECTA es transforma en un dossier especial sobre les afectacions del virus; una edició reduïda a setze pàgines per tal de cuidar els nostres nous ritmes i dinàmiques de treball i poder aportar pausa i profunditat.

Volem remarcar que aquest virus evidencia les mancances del sistema i fa ressorgir la necessitat d'enfortir els models alternatius com a vies per a una vida digna.

Perquè a la DIRECTA ens confinem, però no ens conformem.

QUE SÓN FINESTRES

| ANGEL MONLLEÓ

| JAUME FERRANDO

| MIREIA COMAS

| VICTOR SERRI

| BRU AGUILÓ

| ANGEL MONLLEÓ

Fotografies
/ VÍCTOR SERRI I
MAREA BLANCA
Collage
/ PAU FABREGAT

Tot s'ha capgirat. L'1 de desembre de 2019 s'havia detectat el primer cas de COVID-19 a la ciutat de Wuhan, a la Xina, però Barcelona seguia en ple rendiment. El 9 de febrer, a Mallorca hi havia el primer positiu del país. Un mes després, l'11 de març, l'Organització Mundial de Salut (OMS) declarava la pandèmia. Llavors ja hi havia centenars de casos arreu dels Països Catalans i l'endemà es detectava el primer cas a la Catalunya del Nord, en plena campanya electoral municipal. El ritme de pobles i ciutats va començar a baixar dràsticament. Quan, aquella primera setmana de març, es van començar a aplicar mesures de confinament, ja hi havia centenars de contagis de coronavirus diagnosticats als Països Catalans. La cancel·lació del Mobile World Congress, que va ser vista com un gran dal·tabaix provocat per una epidèmia que llavors encara es veia llunyana, ara sembla la xocolata del lloro. En tancar aquesta edició, les persones afectades superaven les 94.417 a l'Estat espanyol. Les morts ja eren més de 8.189.

Etiquetes com #JoEmQuedoCasa es fan virals i qui té accés a internet -la qualitat del confinament també es revela com una qüestió de classe- s'aboca a les desenes de propostes culturals i d'oci que hi sorgeixen. Paraules com teletreball i ERTO (expedient de regulació temporal) irrompen al vocabulari diari. Govern i farmacèutiques es llancen a una guerra per trobar la cura i la vacuna contra

el virus. Els interessos sanitaris es difuminen entre els econòmics i els geopolítics. Si el capitalisme global ja estava tocat i es vaticinava una nova crisi, el virus sembla ser la gota que ha fet vessar el got. La pèrdua de llocs de treball i de capacitat adquisitiva de les classes populars plana de nou.

Evitar els errors del 2008

La conjuntura provocada per la COVID-19 no ha estat una sorpresa per a les grans institucions econòmiques d'arreu del món. Diversos informes ja preveïen una situació de recessió entre finals de 2019 i principis de 2020, però no ha estat fins a l'arribada de la pandèmia que s'ha produït una parada gairebé absoluta del sistema econòmic en un temps rècord. S'albira una de les pitjors crisis de la història contemporània des de la Segona Guerra Mundial. Diversos dirigents polítics, entre ells el cap del govern espanyol, Pedro Sánchez, ja reclamen des de fa dies l'aplicació d'un gran pla Marshall en l'àmbit europeu per evitar una situació de conseqüències irreparables.

De moment sembla, però, que les mesures aplicades per bona part dels països de la Unió Europea disten força de les que es van aprovar durant la crisi financera de l'any 2008. A l'Estat espanyol, el govern de coalició PSOE-Podem ha anunciat una moratòria de les hipoteques per a totes aquelles persones en una situació econòmica vulnerable i la prestació per cessament de l'activitat per a les persones donades d'alta en el règim d'autò-

RECEPTES PER EVITAR UNA PANDÈMIA SOCIAL

Amb l'impacte de la crisi del 2008 encara ben palès, organitzacions pels drets socials apunten al repte d'evitar que, als milers de víctimes de la COVID-19, se'n sumin molts més a causa de la gestió política i econòmica posterior

Sònia Calvó | @scalvocarrio
Meritxell Rigol | @TxellRigol
Marc Solanes | @markthebollocks

En relació amb les ajudes socials directes, fins ara, l'Estat només ha desbloquejat 17.427 milions d'euros

Segons Sergi Cutillas, la clau resideix en la permissivitat de la UE sobre els marges de dèficit

nom que hagin perdut la feina o hagin vist reduïts els seus ingressos en un 75% per culpa de la crisi. A Catalunya, la Generalitat ha aprovat un ajut de 2.000 euros per a aquest sector laboral. En el consell de ministres del 31 de març, el govern espanyol ha incorporat una moratòria de quatre mesos dels lloguers, però només en els casos que l'arrendadora sigui una gran propietat (a partir de deu immobles). "Tot i que la tendència sembla que és diferent, es tracta de mesures conjunturals que no solucionaran el problema dels sectors més afectats", apunta Luis González Reyes, membre de l'organització estatal Ecologistes en Acció.

Segons l'expert, la solució hauria de passar per una "baixada de preus del lloguer i ajudes directes com una renda econòmica universal, unes mesures que sí que tindrien un efecte real en els sectors socials més perjudicats". Per contra, s'ofereixen microcrèdits a les famílies que no puguin pagar la quota d'arrendament. Precisament, els moviments socials i sindicals alternatius insisteixen en una suspensió dels lloguers a les persones afectades econòmicament per la crisi en el marc d'un pla de xoc social que es basa en tres línies principals: habitatge, ingressos i sanitat, i ja compta amb el suport de més de 270 entitats i col·lectius d'arreu de l'Estat espanyol.

En relació amb les ajudes socials directes, fins ara, a l'Estat espanyol només s'han desbloquejat 17.427 milions d'euros, l'equivalent a l'1,4% del PIB -i prop de 30 milions per a la investigació del virus-,

mentre que l'any 2008 se'n van aportar 58.685, el 4,86% del PIB, a través del Fons de Reestructuració Ordenada Bancària (FROB). En l'àmbit financer, s'han activat avals per un valor de fins a 100.000 milions d'euros, és a dir, que és l'Estat qui es responsabilitza de retornar crèdits per aquest valor a la banca si l'empresa no pot fer-ho. També es van ampliar els crèdits a través de l'Institut de Crèdit Oficial (ICO). Igualment, el total és força inferior als 168.812 milions en avals i crèdits de la darrera crisi. Però encara ens trobem en la fase més inicial i sembla que la despesa serà superior a la del crac financer de l'any 2008. "L'Estat podria acumular un dèficit d'entre el 10% i el 15%, arribant a un total del 130% del PIB total", explica Sergi Cutillas, economista i membre de l'Observatori del Deute en la Globalització (ODG).

Segons Cutillas, la clau per superar aquest difícil context resideix en la permissivitat de la Unió Europea pel que fa als marges del dèficit. "Alguns estats podrien arribar a fregar un deute públic de fins al 200%, especialment els del sud d'Europa i, si la UE no flexibilitza els marges d'endeutament, ens trobarem davant d'una crisi social de terribles conseqüències, amb una part molt important de la població en situació de pobresa extrema", alerta el membre de l'ODG.

Progressivitat fiscal, augment dels impostos sobre els grans capitals i el retorn dels milions que va costar el rescat bancari són mesures concretes que Marc Casanovas, portaveu de la Intersindical »

» Alternativa de Catalunya (IAC), considera essencials per sortir-se'n sense aguditzar desigualtats i recuperant el “control públic de serveis per al benestar de la població, en molts casos vinculats a les cures”.

En paral·lel a l'assumpció per part de les administracions públiques de serveis bàsics fins ara gestionats per la iniciativa privada, l'economia solidària es reivindica com una eina complementària a les administracions per forjar un futur amb més justícia social. “Hem de construir mercat social, multiplicar les iniciatives socialment responsables i aixopugar el nombre més gran de persones possible”, sintetitza Jordi Garcia Jané, membre de la Xarxa d'Economia Solidària (XES). Alhora, recorda com les cooperatives, amb “mecanismes de solidaritat interna”, s'han demostrat més resistents que les empreses capitalistes convencionals en contextos de recessió.

També des del prisma de respondre a les necessitats essencials de les persones, i en oposició a la maximització del rèdit empresarial, Anaïs Sastre, membre de l'associació agroalimentària Arran de Terra, considera urgent implementar “mesures per incrementar la sobirania alimentària” davant la “incertesa d'una crisi internacional”. Ampliar els espais d'horta per a l'autoabastiment, accessibles a tota la població, en seria una que es podria promoure des dels municipis. Així mateix, davant els abusos que es poden preveure per part de grans superfícies, destaca el repte de sostenir el treball de la pagesia, enfortint el consum en circuits locals. En aquesta línia, Marc Ferri, membre del col·lectiu Per l'Horta, pronostica que l'escenari posterior a l'emergència sanitària pot permetre avançar cap a un canvi de model i enfortir l'agricultura ecològica, però “tot dependrà de com reaccionen les autoritats i la població”. “Aquests dies” –continua–, “s'està veient que l'agricultura és un sector important, i per això hem de continuar potenciant la sobirania alimentària”.

Treballadores a la corda fluixa

El confinament i el fet d'haver d'aturar els ritmes laborals ha trencat la corda fluixa en la qual se sostenien desenes de milers de persones ocupades sense contracte o en sectors d'economia informal. Mirant cap als sectors endèmicament més precaritzats, tot i que no en exclusiva, les conseqüències econòmiques del confinament han fet sonar amb força la demanda de garantir una renda bàsica universal. La mesura protegiria àmplies franges de població que ja han patit una reducció significativa o total dels seus ingressos per la davallada de l'activitat als carrers: de les venedores ambulants a les treballadores sexuals, passant per un ventall ben divers de professionals autònoms.

Ara bé, més enllà de procurar una renda bàsica, el precedent del 2008 demana que, aquesta vegada, la conjuntura impulsi una reforma laboral orientada “a garantir estabilitat en els llocs de treball, amb què s'ha de restringir la capacitat d'acomadament de les empreses”, reclama Natxo Parra, advocat del Col·lectiu Ronda. Alhora, per al lletrat laboralista, la prioritat és comptar amb mesures per blindar sous dignes i dotar de recursos suficients la Inspecció de Treball amb l'objectiu de frenar abusos empresarials. En la mateixa línia, la Intersindical Valenciana exigeix “que la crisi del coronavirus no la paguen les treballadores i els treballadors perdent el seu treball, la seua salut o la seua vida”, i alerta de la situació de risc que pa-

teixen els *riders* o repartidors. Iru Moner, secretari d'acció social del sindicat CGT de Catalunya, remarca que una renda garantida no deixa en segon terme la necessitat de “repartir el treball”.

Un deute públic en matèria laboral, per exemple, és treure les treballadores de la llar del règim especial que encara els nega drets, com ara accedir a la prestació d'atur. Rocío Echeverría, membre

L'oportunitat per salvar la sanitat pública

El sector que actualment treballa a tota màquina i que, a més, ho fa superant el límit de les seves capacitats –tocades per les retallades– és el sanitari. La urgència, però, no eclipsa la mirada a mitjà termini del sector: “L'endemà de la declaració de la fi de la pandèmia ha de ser l'inici d'un camí que transformi el sistema sanitari públic”. Aquest és l'horitzó que s'albira des de la plataforma en defensa de la sanitat pública Marea Blanca. Defensen un servei nacional de salut “de caràcter públic i sense exclusions de cap mena” i amb una reorientació cap a l'atenció primària. Per la plataforma, és l'únic instrument que pot donar resposta amb equitat a les necessitats de salut tant actuals com futures.

“Cal un debat social i polític transparent i una auditoria ciutadana per iniciar una profunda transformació que posi fi a l'espoli, la corrupció, la mala gestió i l'infrafinançament del sistema”, conclou Enric Feliu, un dels portaveus. A més de retornar el caràcter públic a tots els serveis que s'han privatitzat, Feliu afegeix que és un moment clau per fer desaparèixer els sistemes de mútues pagades per l'Estat espanyol, com ISFAS, Muface o MUGEJU, entre d'altres. Per tal de prioritzar la cura i els serveis de suport a la vida, conclou que, ara més que mai, “caldrà una participació real i democràtica de la comunitat en les tasques que afecten la salut”.

Les conseqüències econòmiques del confinament han fet sonar amb força la demanda de garantir una renda bàsica universal

L'economia solidària es reivindica com una eina complementària a les administracions per forjar un futur amb justícia social

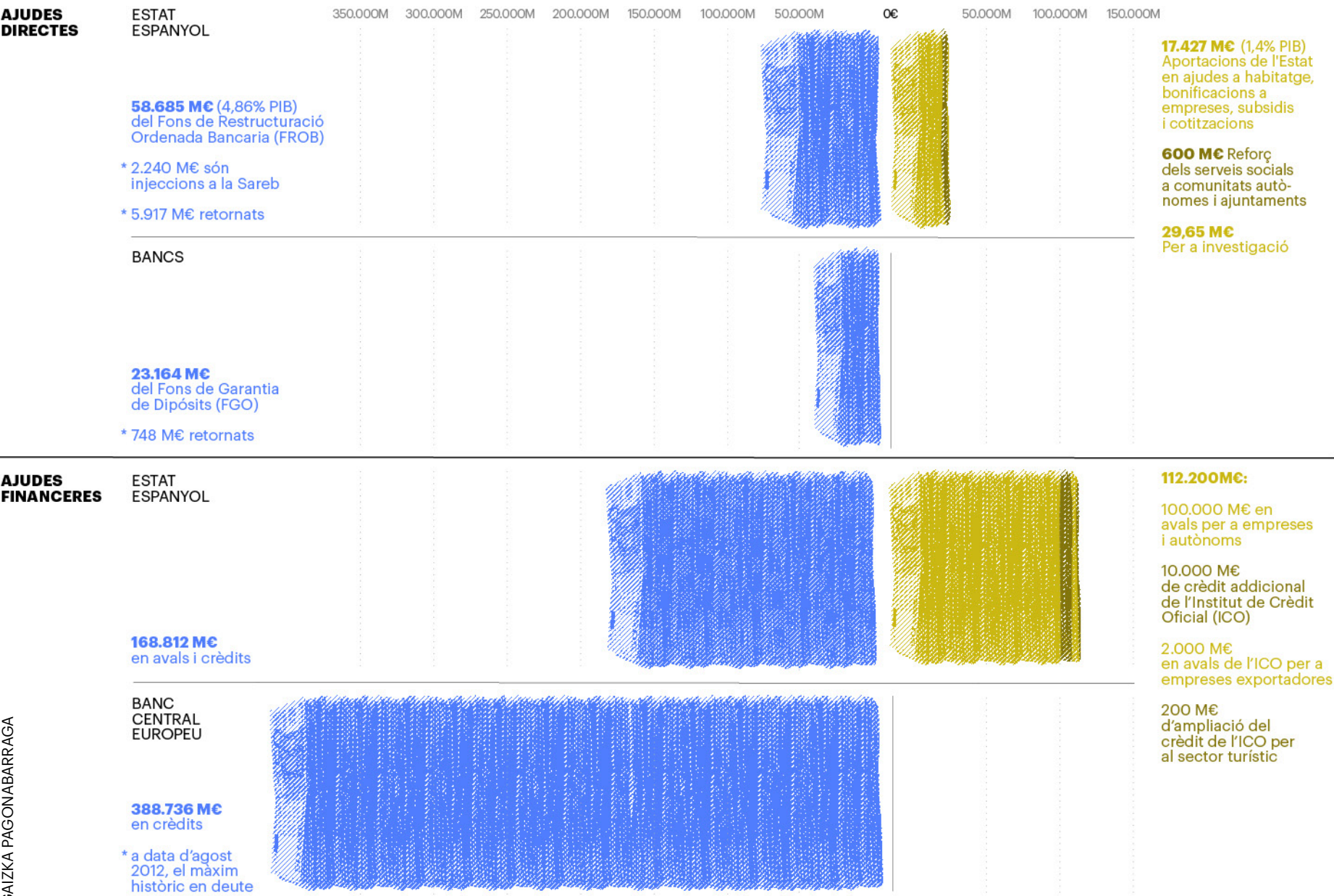
del sindicat Sindillar, a més d'exigir “l'equiparació amb la resta de sectors laborals”, reclama la urgència de “flexibilitzar la llei d'estrangeria” per posar fi la desprotecció laboral i social a què condemna milers de migrades que treballen en el sector.

Per al Sindicat Popular de Venedors Ambulants, “quan estem en situacions difícils, d'excepcionalitat, calen mesures excepcionals per ajudar les persones”. És per això que aquest col·lectiu ha activat un banc d'aliments i alhora ha reconvertit el seu taller de samarretes i marxandatge al barri barceloní del Raval per produir-hi mascaretes i material sanitari. Això no obstant, des del col·lectiu es mostra una doble preocupació, per elles mateixes i per la cadena que es pot precipitar després, ja que molts dels ingressos que aconsegueixen habitualment els envien a les seves famílies al seu país d'origen. Ara, però, la cosa ha canviat dràsticament: “Ja no parlem d'ajudar les famílies al Senegal, parlem de com podem pagar nosaltres el nostre lloguer i el menjar aquí abans d'ajudar les famílies”, es lamenta Aziz Faye, portaveu del sindicat.

Qui i què és prioritari?

Com en totes les crisis, hi ha col·lectius especialment vulnerables que en pateixen més les conseqüències. A més del gruix de gent que treballa sense contracte o en l'economia informal, hi ha gent que viu al carrer. Ferran Busquets, director de la Fundació Arrels, es mostra preocupat pels efectes que provocarà l'actual conjuntura entre les persones que es troben en aquesta situació. Actualment, almenys 1.555 persones viuen al carrer a Catalunya, més de 763 al País Valencià i com a mínim 209 a les Illes, segons dades de la fundació actualitzades el febrer de 2020. A Perpinyà, s'estima un mínim de 219 persones dormint al carrer.

CRISI FINANCERA 2008 | CRISI CORONAVIRUS 2020

FONT: Dades del FROB, Banc d'Espanya, BOE i Govern espanyol

“S’hauria de prioritzar el suport a la gent que viu una situació més vulnerable, però abans s’ajuda a la resta de persones. El problema és que, com més tard arribem a elles, més difícil serà ajudar-les”, lamenta Busquets. Des d’Arrels es mostren especialment preocupades per les persones que s’han quedat sense feina. “El problema vindrà d’aquí a un temps”, alerta Busquets: “Què passarà amb les persones que no puguin pagar el lloguer? On aniran? Al carrer?”.

Davant d’aquesta situació, des de diversos sindicats i col·lectius en defensa del dret a l’habitatge, la proposta és clara i concisa: vaga de lloguers, con-

El Sindicat de Llogateres ja ha rebut més de 8.000 casos de gent que no pot pagar el lloguer

vocada a partir de l’1 d’abril. “Hem obert un web on rebem casos i, en una setmana, ens han contactat més de 8.000 persones que ens diuen que no poden pagar el lloguer”, concreta Sílvia Abadia, una de les portaveus del Sindicat de Llogateres. Hi ha persones amb una prestació d’atur insuficient, altres que han perdut la feina i moltes que han vist com els seus ingressos queien en picat. Tot i això, les impulsores de la vaga interpel·len “la societat en general” i fan una crida “per tal de donar cobertura econòmica a totes les persones que es posin en vaga”, perquè no poden pagar la casa on viuen o el comerç o l’oficina on treballen. ●

ger ENTITAT CULTURAL I ESPORTIVA

C/ del PI 25.Ribes.(Garraf).Països Catalans
08810.Tf:93 896 12 00.ger@mesvilaweb.com

...aquest estiu posem la directa amb la nova web
www.entitatger.cat

productes de la terra

El portal de venda de productes dels PPCC

www.productesdelaterra.cat

COL·LECTIU RONDA

assessorament **JURÍDIC** a **PERSONES** i entitats d'economia **SOCIAL**

www.cronda.coop

la pastora

Alberg cooperatiu

Educació Ambiental
Ecoturisme
Desenvolupament Rural

Informació i reserves:
www.lapastora.coop
+34 637 29 65 85
info@lapastora.coop

Veus de rec

Evolució de contagis, nombre de morts, sat... mesures que no arriben... Són només alguns... crisi sanitària. Però, i després? Recollim vuit... les condicions presents, miren cap

“És important acoblar les economies amb la realitat material del planeta”

Yayo Herrero, antropòloga i ecofeminista

La frenada provocada pel coronavirus ens desvela amb més força la guerra contra la vida. Quan a l'economia li va bé, la vida corre perill; quan a l'economia li va malament, els indicadors ecològics milloren però els processos de desposseïció i d'explotació són més crus. És important tenir en compte que la crisi de la COVID-19 s'insereix en plena emergència ecològica. És important afrontar-la generant resiliència, acoblant les economies amb la realitat material del planeta a partir

del principi de suficiència, del repartiment de riquesa i obligacions, i de la cultura de la cura i la precaució.

“Davant la temptació d'optar per l'autoritarisme i el control, cal una ciutadania en alerta i solidària”

Anaïs Franquesa, advocada penalista d'Irídia

Els drets i les llibertats representen límits al poder absolut, no només dels estats, sinó també de les grans corporacions. Davant la temptació d'optar per l'autoritarisme i el control, cal una ciutadania en alerta, solidària i preparada per reivindicar i defensar els drets individuals i col·lectius. Exigir canvis radicals a escala local i internacional, posar al centre la dignitat i la vida. Els principis de justícia, llibertat i igualtat de totes les persones, pobles

i territoris són més necessaris que mai. No podem permetre que ens convencin del contrari.

“És el moment de definir quins són els treballs socialment necessaris, reorganitzar-los i revalorar-los”

Amaia Pérez Orozco, economista i feminista

S'ha aguditzat la crisi vital que preexistia. És crucial evitar que s'apliqui la doctrina del xoc per reforçar un sistema biocida, injust i fràgil. És el moment de canviar radicalment de rumb: definir quins són els treballs socialment necessaris, reorganitzar-los i revalorar-los; col·lectivitzar i desmercantilitzar la satisfacció de necessitats a través de la construcció d'estructures col·lectives que sostinguin la vida des de la lògica de les cures mútues; redistribuir els recursos, els treballs i els temps, i arrelar

l'economia als territoris, relocalitzant, simplificant i escurçant els circuits econòmics.

“Hem de recuperar la sobirania alimentària i sembrar els camps de diversitat”

Gustavo Duch, activista pel món rural

Hem d'erradicar el model d'agricultura intensiva globalitzat que diuen ens alimenta però que, en realitat, ens emmalalteix amb gana, obesitat i pandèmies. És prou coneguda la relació entre els monocultius i l'expansió de les pandèmies. Els països industrialitzats hem de recuperar la sobirania alimentària, buidar les ciutats, recuperar els pobles i sembrar els camps de diversitat. Com diu un amic meu que és pastor, “parar per llaurar de nou”. En definitiva, trencar

amb el monocultiu de les nostres ments. El futur serà local i serà rural.

construcció

aturació de les UCI, mascaretes necessàries, dels missatges que més ressonen en plena crisi veus que, des de diversos àmbits i malgrat la incertesa, busquem un futur que posi la vida al centre

“No poden deixar col·lapsar la cultura, que fa una important tasca social”

Miquel Gil, músic

Al públic demanaria, per a qui som més de la *cultura* i menys de les *indústries*, que consumiren cultura de proximitat; tornaren als teatres; compraren llibres, CD; ajudaren un sector que, després de l'aturada en sec, patirà per tornar a posar-se dret. Als que manen, que no deixen col·lapsar un sector que, tot i la fragilitat endèmica, fa una important tasca social. A la cultura de base, de carrer, de proximitat li caldrà molta estima perquè no col·lapsi. A l'Estat francès hi ha exemples

inspiradors de protecció al sector. Demà tornarà a eixir el sol, més còmodes o menys, seguim i seguirem.

“Tenim dues opcions: mantenir el racisme com a línia divisòria o construir la casa de l'universal de nou”

Mostafà Shaimi, professor i membre de l'Espai Antiracista de Salt-Girona

Des d'una perspectiva política, quan es refereix al fet coronavirus no només s'està referint a l'esdeveniment d'una malaltia, sinó a tot el ventall d'instrumentalització i manipulació. Però a la vegada, també, a la reflexió col·lectiva, a la consciència de la condició humana i a fixar-nos en el joc del poder i on està centralitzat. Després del coronavirus, tenim dues opcions: continuar alimentant la postura del xoc de civilitzacions i el fonamentalisme culturalista, és a dir, mantenir el racisme com a línia divisòria que ens separa,

o construir la casa de l'universal de nou, des de les diferències i des de la justícia social i econòmica.

“És clau que les famílies que no poden fer front als lloguers esdevinguin subjectes en lluita”

Berni Sorinas, activista de la PAHC Bages

En la lluita per l'habitatge digne, ens trobarem probablement amb una arribada massiva a les nostres assemblees de famílies que no podran fer front als seus lloguers. És clau, doncs, continuar desplegant el nostre projecte polític perquè aquestes famílies esdevinguin subjectes en lluita. Serà vital que les diferents organitzacions per l'habitatge estiguem fortes i tinguem la capacitat d'anar totes a l'una. A Catalunya, venim d'un Congrés d'Habitatge que ens dota d'un programa de consens pel qual cal apostar.

És imprescindible que enfortim la lluita de base, ja que serà aquesta –i no l'Estat ni el govern– qui doni la cara per les classes populars.

“Aprofitem el confinament per preguntar-nos qui serem després, què voldrem conservar i què no”

Núria Mateu, terapeuta de Fil a l'agulla

Aquests dies, en diversos espais, sorgeix la pregunta: quan s'acabi el confinament, què? Sembla que no serem les mateixes. Aprofitem-lo per preguntar-nos qui serem després. I aquest després depèn de com entomem el moment present, de connectar amb qui voldrem ser, de què voldrem conservar i què no. És temps de mirar-nos cap endins, de tenir una actitud que vagi més enllà de sobreviure al moment actual, i recordar que la salut vol dir posar en valor el benestar emocional, fer comunitat, connectar-

nos amb el medi, mirar-nos profundament amb l'altra i preguntar-nos a fons quin és el ritme que necessitem per seguir filant la vida.

Autovia C-17 a l'alçada de l'Ametlla del Vallès el 14 de març de 2020 / JORDI BORRÁS

De sobte, el món s’atura. No és cap metàfora. Passa. I assistim amb incredulitat a les conseqüències immediates de tot plegat: carrers buits, silenci als bull·liciosos centres urbans, un diumenge perpetu. Ens arriben vídeos de porcs senglars baixant pel carrer de Balmes de Barcelona, veiem mapes de la contaminació a la Xina i al nord d’Itàlia on les taques marrons de diòxid de nitrogen gairebé han desaparegut, i amb això percebem la dada, intuïtiva, que la natura, entesa com a quelcom extern a nosaltres, respira alleugerida després de setmanes de confinament.

Des de Contaminació Barcelona, un web impulsat per l’ambientòleg Miquel Ortega que posa a l’abast de tothom dades rigoroses sobre diversos tipus de contaminació, es constata també el descens del diòxid de nitrogen (NO²) a l’aire de la capital catalana. Un descens espectacular, del 50%, i sostingut en el temps durant aquestes setmanes de confinament, independentment de les condicions climàtiques de cada dia. Perquè ens fem una idea, la regulació de la Unió Europea limita la presència d’aquestes partícules a 40 micrograms per metre cúbic en els entorns urbans. Barcelona, com Madrid, havia superat aquesta xifra i estava pendent d’una sentència del Tribunal de Justícia de la UE per l’incompliment de la normativa comunitària. Des del divendres 20 de març, però, els re-

sultats a les estacions barcelonines dels barris de Gràcia i l’Eixample no han excedit els 20 micrograms/m³. Diumenge 22 i dimarts 24, a més, van ser els dies amb menys contaminació atmosfèrica a Barcelona en els darrers vint anys, amb 8,9 i 9,7 micrograms/m³ respectivament.

Ortega explica que aquest indicador, el d’NO², és el més rellevant a la ciutat perquè mesura la contaminació procedent de la mobilitat, a diferència d’altres que procedeixen de factors naturals o de l’activitat industrial. En qualsevol cas, segons l’especialista, aquesta reducció de contaminants sobtada però transitòria “no ens serveix de res; perquè el que importa sobre la salut, excepte determinats pics de contaminació, és el que vas respirant durant tota la vida. És una mica com el tabac: si et fumes 250 cigarretes en un dia pots acabar amb la gola destrossada, d’acord, però el que afecta de debò els pulmons és el que fumes al llarg de deu anys”. No hi ha marge per a l’optimisme, doncs, si no canvien les coses de soca-rel. Fins i tot podria empitjorar si, en acabar

la crisi sanitària i per tal de donar impuls a l’economia, les administracions, per exemple, decidissin abaixar els impostos a les emissions de CO₂ o si se suspengués a Barcelona la zona de baixes emissions.

Una treva a la Mediterrània

Un altre àmbit on s’està veient l’impacte de la quarantena és al mar. A la Mediterrània, la pesca està totalment

parada. Ortega explica que “el que es pesca a les nostres costes, a les italianes i a les eslovenes és destinat a venda al fresc, que és la que va a parar en gran mesura a hotels i restaurants que ara estan tancats”. Si a això hi afegim que el consum familiar està caient en picat i que les barques petites -les que pesquen fonamentalment a les nostres aigües- no poden garantir uns mínims sanitaris contra la COVID-19, el resultat és una treva gairebé total als estocs marins. Ortega recorda que el 89% dels estocs -és a dir, dels tipus de peix en una zona determinada, com el lluç a les costes catalanes, per posar un exemple- estan sobrepescats. De manera que en aquest temps de quarantena, per força, es recuperaran una mica. Tanmateix, com amb la contaminació de l’aire, l’impulsor de Contaminació Barcelona és poc optimista amb l’endemà: “La nostra capacitat de pesca és tan gran que en un mes tornarà a estar tot exactament igual; amb l’agreujant que, si tothom surt a pescar de cop, el peix tindrà un preu tan baix que els pescadors no podran viure”.

Al capdavant, doncs, la crisi de la COVID significaria només un parèntesi estèril per al medi ambient. I per tant, ningú, ni el moviment decreixentista, del qual potser aquests dies se n’ha fet una caricatura, se’n pot alegrar. Federico Demaria és investigador en economia ecològica a l’Institut de Ciència i Tecnologia Ambiental de la Universitat Autònoma de Barcelona i participa en l’Atles de

Justícia Ambiental. Cita una entrevista molt recent, de la setmana passada, a Serge Latouche, que nega totalment que aquest col·lapse de l’economia s’assembla al que ells proposen. “Jo no celebro les millores ambientals que vivim en aquest moment, perquè no són estructurals -assegura. Pot ser que demà fem un megaplà keynesià per tirar endavant l’economia i d’aquí

a uns anys tornem a estar igual.” El que proposa el corrent decreixentista, de fet, hauria esmortit el cop del virus, perquè, tal com recorda Demaria, un dels punts centrals del discurs de Latouche és la relocalització de l’economia. Si haguéssim invertit més en la nostra sobirania alimentària i productiva,

“seríem més resilients i no hi hauria els problemes de proveïment” -de material sanitari, però també d’aliments- al qual ens enfrontem.

L’hora de la proximitat

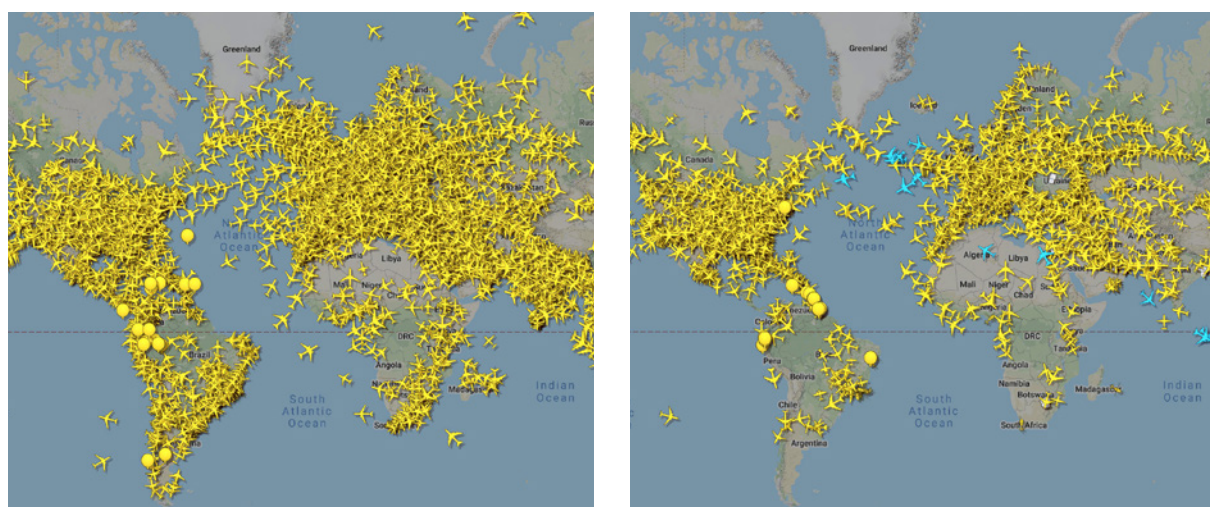
En aquest sentit, l’exemple de les Illes és ben clar. Margalida Ramis, activista i portaveu del Grup Baelar d’Ornitologia i Defensa de la Naturalesa (GOB), explica que, “immersos com s’estava a debatre el model econòmic de l’illa, basat en el turisme intensiu, la COVID-19 ha precipitat algunes reflexions”. Ramis parla de relocalitzar la producció, de la ruralització i de tornar a fer servir el sol rústic per al sector primari: ni per al turisme ni per a la urbanització de finques. A hores d’ara, el sector agrícola a Mallorca està desbordat de deman-

La COVID-19, per Margalida Ramis, evidencia "que la societat és molt vulnerable perquè ha perdut el coneixement dels oficis del territori"

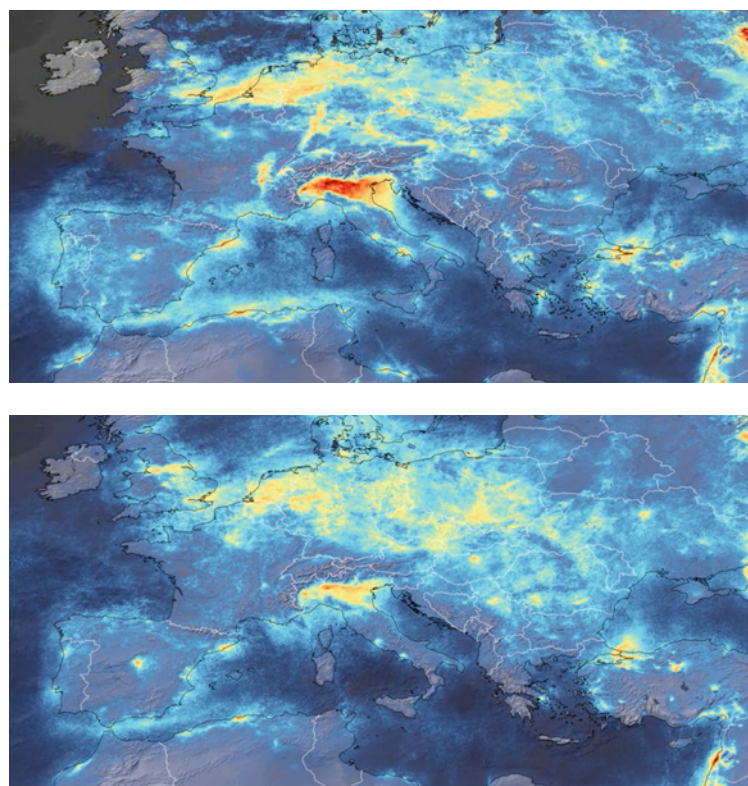
LA QUARANTENA DONA AIRE AL MEDI AMBIENT

El descens dràstic d'emissions i la reducció de la pesca a la Mediterrània dona peu a reflexionar sobre el model econòmic i productiu en clau de justícia ambiental. Amb tot, diverses especialistes temen que el parèntesi no tingui conseqüències a mitjà termini

Adrián Crespo | @crespix

Tràfic aeri mundial el 29 de febrer de 2020 i el 29 de març de 2020 / FLIGHTRADAR

Concentració de diòxid de nitrogen (NO_2) el gener i el març de 2020

osos que el confinament està provocant. “Ens estan arribant veus que algunes multinacionals estan aprofitant la quarantena per entrar a territoris indígenes, a llocs on en principi els estava prohibit”, assenyala. Fa èmfasi, doncs, en un concepte clau per a ell i per a moltes veus de l'ecologisme crítiques amb la ideologia del desenvolupament: “El focus no ha d'estar en la contaminació ambiental sinó en la justícia ambiental”. I aquesta té dos components: que tothom disposi de mitjans de subsistència suficients per tenir una vida digna i que ningú hagi de pagar els costos ambientals del que fan altres. “La situació actual no sembla que acabi portant més justícia ambiental, que és el que nosaltres sempre hem reivindicat”, conclou Demaria.

da. En un primer moment, les directrius del Govern tancaven tota activitat comercial excepte les de les grans superfícies; ha estat després de les protestes de la pagesia, que han fet palesa la incoherència de clausurar els mercats municipals de proximitat, que els ajuntaments han seguit permetent la venda de productes locals. La COVID-19, com ja va passar amb la tempesta Gloria o amb l'aiguat de Sant Llorenç de la tardor de 2018, està fent visible com és d'estratègic aquest sector per a l'economia de les Illes. Aquests fenòmens “posen en evidència que la nostra societat és molt vulnerable perquè ha perdut el coneixement dels oficis del territori”, assenyala l'activista. Com diu la mateixa Ramis, “els turistes no ens els mengem”.

Federico Demaria també adverteix de molts efectes col·laterals perniciosos

Així doncs, darrere de l'aparent placidesa als carrers i les carreteres del territori, en el millor dels casos serà un simple parèntesi que, de fet, no fa sinó amagar les desigualtats socials i els perills estructurals del capitalisme per al planeta. Miquel Ortega recorda Joan Martínez Alier, un dels economistes ecològics pioners al nostre país, quan explica que l'economia té tres capes: la financera, la productiva i, sota de tot, sostenint les altres, la dels fluxos d'energia i materials. El 2008 el sistema va petar per la part alta, per la capa financera. Ara ha petat per la part baixa. És una manera d'entendre que el sistema funciona gràcies a uns fluxos i a unes relacions ecosistèmiques que sovint negligim. “Ens hem adonat que un petit virus pot fer tremolar tota l'economia -conclou Ortega. Un recordatori que no som extraterrestres. Ben al contrari: som molt terrestres”. ●

Santiago López Petit,

filòsof

“L’epidèmia actual servirà per augmentar l’autoritarisme”

Text: Giuseppe Ponzio | @peppesavino78 i Ester Fayos | @EsterFayos
Fotografia: Álvaro Minguito | @AlvaroMin

La situació de crisi sanitària està generant desconcert en la societat i l'economia. En quin context social, polític i econòmic es poden gestar reaccions de pànic i por a un virus?

Si volem romandre tranquils, podem afirmar que el virus ha revelat que aquesta societat té greus problemes de funcionalitat en els àmbits més diferents -sanitat, investigació, educació...- i que hi hauríem de posar remei “tots junts”. Si no ens conformem amb aquesta aproximació, hem d'acceptar un fet més desagradable: el capital i el poder, emparentant-se mútuament, han aconseguit construir una realitat única i sense enfora. És el ventre de la bèstia a l'interior de la qual vivim, i som nosaltres mateixos qui l'alimentem. L'angoixa que avui ens travessa, i que els mateixos mitjans de comunicació multipliquen, és l'avís repetit insistentment que no hi ha cap sortida possible. O millor dit: que només l'Estat pot salvar-nos de nosaltres mateixos.

A la Unió Europea, cada estat ha pres les seues pròpies mesures, deixant en evidència els seus principis i amb les corresponents conseqüències d'expansió del virus. La crisi actual pot afectar les relacions entre els estats membres?

La UE és una coalició d'estats nació que ha perdut importància però que encara serveix per a la defensa dels interessos del capital: sobretot l'establiment d'una política econòmica favorable per a Alemanya, la gestió de les fronteres, etc. La crisi actual, en fer una nova estatització del neoliberalisme, d'alguna manera, tensarà les relacions, però poc més.

S'està generant un control sobre la lliure circulació a partir d'allò immunitari i víric. Per afrontar la pandèmia, l'autoritarisme té una justificació sanitària?

L'epidèmia actual servirà certament per augmentar l'autoritarisme. Però aquesta paraula aplicada a la nostra societat sempre m'ha semblat tova i confusa: revela una nostàlgia d'una idea de democràcia il·lusòria. La democràcia no existeix; existeix “allò democràtic”, que és un continuïum que va des d'un feixisme postmodern fins a un estat-guerra. El primer gestiona les diferències, el segon identifica l'enemic.

Frases com “en aquest temps de guerra”, “tots som soldats” o “hem de combatre l'enemic”

s'han tornat comunes entre el vocabulari que utilitzen la classe política i molts mitjans de comunicació. Quins efectes pot tindre l'ús de termes bèl·lics?

Jo mateix he parlat del coronavirus com “una declaració de guerra”, i crec que descriu bé la ficció en la qual ens han introduït. Han posat en marxa una mobilització total per salvar-nos la vida. Aquesta és la paradoxa: una guerra en nom de la vida que consisteix a confinar-nos a casa. En el fons, al capital li importen molt poc les nostres vides. El que sí que vol salvar és la vida com a algorisme, és a dir, com a organitzadora de la societat. Podríem dir que la vida-capital posa cadascú en el seu lloc. La vida és el mercat i el mercat és la vida. Nosaltres som simplement els terminals de l'algorisme. Si el confinament té èxit és perquè, des de fa temps, en la mesura que som una mera peça de la màquina de mobilització, ja estem confinats en un jo que busca ser la seva pròpia marca. L'epidèmia del coronavirus és una potència fosca de desorganització, és vida contagiada que escapa de l'algorisme.

Naomi Klein, a *La doctrina del xoc*, diu que la commoció és un moment propici que pot permetre establir un nou sistema de govern. A l'Estat espanyol ja s'ha començat a treballar en un projecte pilot amb dades mòbils per traçar els moviments de la ciutadania. La commoció que està causant el virus podria comportar l'arribada d'un règim policial digital similar al xinès?

No és necessari. Ja tenim les nostres pròpies aportacions idiosincràtiques: la puntada a la porta, la llei mordassa... Ahir un mosso, en veure que parlava amb un veí al carrer, em va cridar: “Circuli!”. Em va recordar una paraula que creia oblidada. El poder funciona com l'encanteri de les nines russes.

Les tecnologies que s'estan dissenyant seran fonamentals per mantindre el sistema capitalista?

El capital, en contra de la seva voluntat, va construir -dins de la fàbrica- la comunitat de les treballadores. Per controlar-la, va fer servir les disciplines, la vigilància panòptica i, en particular, el segrest dels temps de vida. Ara, gràcies al coronavirus, el capital té la possibilitat de desfer el que encara quedava d'aquesta comunitat. El dispositiu de control ja no és el segrest, és el teletreball. Internet i el telèfon mòbil són els dispositius

Analitzar com poden canviar els costums i la vida, així com si el sistema capitalista podrà fer servir al seu gust aquesta crisi sanitària i econòmica, són dues qüestions que suren en el debat polític i social en temps de la COVID-19. L'any 2014, el professor de filosofia a la Universitat de Barcelona Santiago López Petit, en el llibre *Hijos de la noche* (Bellaterra), ja deia que viure es converteix en un repte quan la ciutadania es pensa com a anomalia i es lluita a mort amb la vida per canviar la realitat. Influït per la tradició de Deleuze i Foucault, així com pel marxisme heterodox italià de Negri, Panzieri i Tronti, López Petit reflexiona sobre els escenaris que pot obrir l'emergència sanitària.

que permeten fer del treball una forma de domini polític, com ha estat sempre. Però, en l'actualitat, aquest control s'exerceix com a pur comandament i cada vegada és més difícil distingir si treballem, si vivim o si obeïm.

Després d'aquesta crisi sanitària, la idea de llibertat individual pot canviar per sempre? De quina manera?

Crec que la nostra lluita no és per la llibertat. Què és la llibertat? La nostra lluita és més aviat contra tot el que ens oprimeix. Tot el que comença és cec. L'esperança s'obre pas en travessar l'horror.

Com afecta i com afectarà la COVID-19 els barris i les classes populars?

L'epidèmia permetrà al capital fer un salt que implicarà canvis geopolítics, una readaptació de la globalització i moltes més coses que ni podem arribar a pensar. En tot cas, els *efectes col·laterals* d'aquesta transformació afectaran evidentment els més desfavorits, especialment els que el capital denomina *descartables*.

En les nostres viles i ciutats s'estan creant molts grups de suport. La gent s'organitza per fer les compres a la gent gran o passejar el gos

“ ”

Al capital li importen molt poc les nostres vides. El que sí que vol salvar és la vida com a algoritme

El desafiament seguirà sent el mateix: com pensar la politització de l'existència

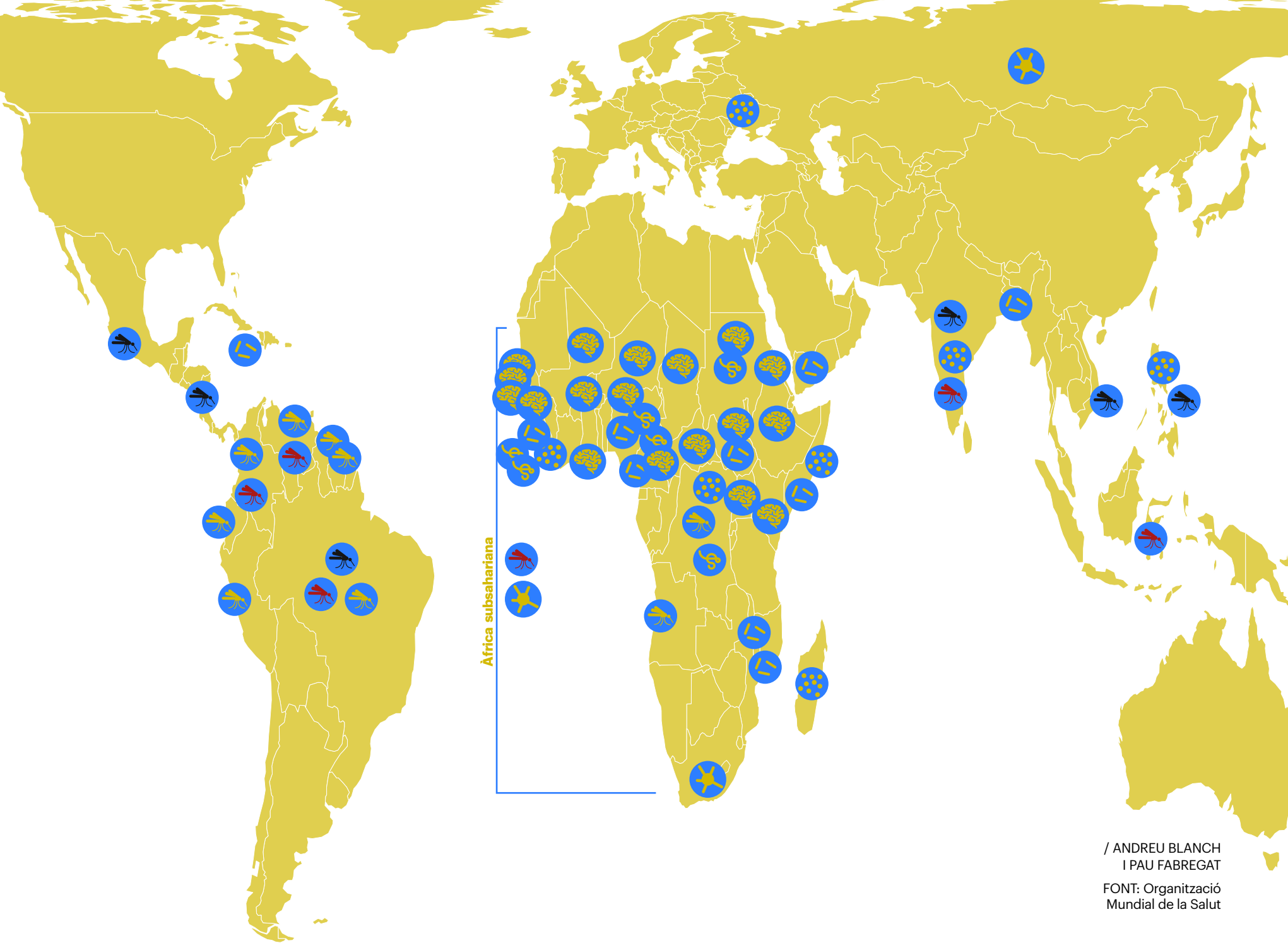
del veí. Creus que són exemples de resiliència a les normes restrictives o de solidaritat? Podran continuar quan acabe el confinament?

És preciós pujar al terrat i saludar gent que no has vist mai en la teva vida o parlar amb una veïna que potser necessita ajuda. La normalitat és necessària i, alhora, insidiosa. Caldrà inventar maneres creatives d'habitar-la.

L'analista Gordon Lichfield preveu que la vida mai tornarà a ser com abans. Haurem d'acostumar-nos a llargs períodes de confinament, més relacions virtuals i fins i tot a organitzar-nos políticament de manera diferent. Què en penses?

Si l'estatut del polític abans de l'arribada del coronavirus ja era difícil de pensar... ara? L'epidèmia ha produït una despolitització brutal perquè naturalitza la mort, iguala els espais de confinament... Per mi, el desafiament seguirà sent el mateix: com pensar la politització de l'existència. Amb un afegit important: si la màquina capitalista va poder ser detinguda per un temps, llavors, per què en comptes de terminals de l'algoritme no intentem ser els interruptors d'aquest malson? ●

/ ANDREU BLANCH
I PAU FABREGAT

FONT: Organització
Mundial de la Salut

Els virus **silenciats**

Desenes de malalties infeccioses causen molta més mortaldat que el coronavirus, però als països empobrits, fora de l'interès mediàtic dels rics. El canvi climàtic i la desforestació estan provocant un rebrot de contagis per animals

Berta Camprubí | @bertacamprubi
Eloi Latorre | @homestatic

Malària, Ebola, còlera, Zika, dengue, chikungunya... Són noms que ocupen poques pàgines a la premsa europea. Alguns sonen exotismes estranys per a la gran majoria de la població del món acomodada, però al darrere hi ha malalties contagioses causades per virus que ara mateix provoquen, al món, tants o més estralls en vides i salut humana que el SARS-COV2, altrament dit coronavirus. Per fixar-s'hi és necessari agafar un mapamundi, doblegar-lo per la meitat com un full de paper i girar-lo per la banda del sud. Des que es van detectar les primeres afectacions de la COVID-19, el de-

sembre passat, s'han diagnosticat 839.000 cassos arreu del món i ha causat 41.328 defuncions en 192 països (a data de 31 de març de 2020). Només el còlera mata cada any, de forma sistemàtica, 500.000 persones, gairebé totes a l'hemisferi sud, i la meningitis, 300.000, concentrades en una franja que creua l'Àfrica central d'est a oest.

Encara que no hagin rebut la declaració oficial de pandèmia per part de l'Organització Mundial de la Salut (OMS), hi ha malalties que estan vivint brots prou estesos. L'epidèmia de dengue que es va declarar l'any passat a l'Amèrica del Sud, que ja ha causat més de 1.500 morts al subcontinent segons l'Organització Panamericana de la Salut (OPS), encara té diversos

focus epidèmics actius. El brot actual de dengue s'ha estès per més de 60 països -principalment de la conca amazònica, l'Amèrica Central i Mèxic, però també a l'Àsia central, del sud-est i la Xina-, amb més de 5,6 milions de casos diagnosticats, i una mortaldat de 3.600 persones. Només el Brasil concentra gairebé una tercera part dels casos detectats (2,7 milions), mentre que Mèxic en va patir 270.000. A la regió de l'Àfrica central -veritable zona zero de totes les malalties infeccioses del món actual-, l'epidèmia està fent forat aquesta primavera de 2020, especialment a la franja oriental del continent i a les colònies insulars franceses de Mayotte i la Reunió.

El dengue pertany al grup de malalties transmeses a través d'una picada

del mosquit de la família *Aedes*. Els seus fiblons són responsables d'altres patologies que, durant la darrera dècada, han viscut repunts, com la febre groga, la febre del chikungunya o la febre del Zika. Aquest insecte s'ha convertit en una de les espècies invasores més devastadores per a la salut humana durant els darrers anys. Tot i que el seu hàbitat natural és a les regions tropicals, la desforestació de les jungles i els efectes del canvi climàtic estan causant l'expansió de les poblacions cap a zones urbanes, fet que explica els repunts recents d'aquestes patologies. A la Xina, amb 22.000 casos de dengue diagnosticats el 2019, un equip científic va presentar al juliol una tècnica de control de les poblacions d'aquest

CÒLERA**Origen:** bacteri *Vibrio cholerae***Sintomatologia:** crisis intestinals agudes i patologia per deshidratació**Afectació:** 200.000 víctimes mortals anuals**Llocs amb més afectació:**

Bangladesh, Camerun, Haití, Malawi, Moçambic, Nigèria, Sierra Leone, Somàlia, Sudan del Sud, Iemen

SIDA**Origen:** virus de la immunodeficiència humana (VIH)**Sintomatologia:** febre, inflamació de ganglis, pèrdua de pes, anèmia, destrucció del sistema immunològic**Afectació:** 36,7 milions de contagis, 770.000 morts anuals**Llocs amb més afectació:** Àfrica subsahariana, Sud-àfrica, Rússia**EBOLA****Origen:** virus de l'Ebola**Sintomatologia:** febre, vòmits, insuficiència hepàtica i renal**Afectació:** 28.000 casos i 11.300 morts durant el brot de 2014. 3.406 casos i 2.236 morts a la República Democràtica del Congo el 2019**Llocs amb més afectació:** Sierra Leone, Libèria, Nigèria, Sudan, República Democràtica del Congo**DENGUE****Origen:** virus del dengue, transmès per picada de mosquit**Sintomatologia:** cansament, cefalea, dolor articular i muscular**Afectació:** 4,7 milions de casos; 3.244 morts**Llocs amb més afectació:**

Brasil, Filipines, Vietnam, Mèxic, Nicaragua, Índia

FEBRE GROGA**Origen:** virus de la febre groga; transmès per picada de mosquit**Sintomatologia:** febre, vòmits, decoloració de la pell, insuficiència hepàtica i renal**Afectació:** 200.000 casos anuals, 30.000 morts**Llocs amb més afectació:** Bolívia, Brasil, Colòmbia, Equador, Perú, Veneçuela, Guaiana, Surinam, Angola, República Democràtica del Congo**MALÀRIA O PALUDISME****Origen:** paràsit *Plasmodium*; transmès per la picada del mosquit *Anopheles* o per la placenta als fetus**Sintomatologia:** febre, anèmia, icterícia, inflamació de la melsa**Afectació:** 396 milions de casos anuals; entre 700.000 i 2,7 milions de morts (el 75% menors de 5 anys)**Llocs amb més afectació:** tota l'Àfrica subsahariana, Brasil, Colòmbia, Veneçuela, Índia, Indonèsia**XARAMPIÓ****Origen:** virus *Morbillivirus***Sintomatologia:** febre, tos, mucositat, inflamació de ganglis, erupcions cutànies**Afectació:** 140.000 morts anuals (majoritàriament menors de 5 anys)**Llocs amb més afectació:**

Libèria, Madagascar, Filipines, Índia, República Democràtica del Congo, Somàlia, Ucraïna

MENINGITIS**Origen:** diversos virus i bacteris
Sintomatologia: inflamació de les meninges**Afectació:** 300.000 víctimes mortals anuals (un 75% infants)**Llocs amb més afectació:**

Gàmbia, Senegal, Guinea-Bissau, Guinea, Mali, Burkina Faso, Ghana, Níger, Nigèria, Camerun, Txad, República Centreafricana, Sudan, Sudan del Sud, Uganda, Kènia, Etiòpia, Eritrea (l'anomenat cinturó de la meningitis)

insecte. La febre del Zika va viure, durant el bienni 2015-2016, un focus expansiu a l'Amèrica Llatina semblant a l'actual del dengue, però amb un impacte quantitatiu més reduït. Durant aquest brot es va constatar un dels efectes fins llavors no coneguts de la malaltia: la microcefàlia o inflamació cranial dels fetus, amb el resultat, en alguns casos, de mort intrauterina. Al

Brasil, se'n van detectar 2.780 casos en nadons nomenats l'any 2015.

Les patologies provocades pel mosquit *Aedes* tenen una gran facilitat contagiosa, però el seu índex de mortalitat és baix (0,05% en el cas del dengue). En la majoria de persones infectades ni tan sols s'hi desenvolupen símptomes o produeix els efectes d'una grip convencional. És un cas semblant al coro-

navirus, que en l'actual pandèmia està causant un percentatge de morts del 2% respecte als diagnòstics. Però altres malalties contagioses són molt més letals. És el cas de l'Ebola, que segons l'OMS té un índex de mortalitat del 50% i durant el brot de l'any 2014 en diversos països de l'Àfrica occidental (al voltant del riu Ebola, que li va donar nom) enregistrava fins a un 80% de decessos.

Altres malalties que al món ric són proves superades des de fa molts anys, gràcies a vacunes o cures pal·liatives, com el còlera, la malària o el xarampió, continuen sent altament letals als països empobrits. Un cas semblant és la sida, que no té vacuna però ha deixat de ser causa de mort gràcies als tractaments retrovirals en els llocs del món que hi tenen accés. ●

